

ข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช 1994 กับ
ระบบวิเคราะห์อันตรายและควบคุมจุดวิกฤต :
การกีดกันการค้าในรูปแบบแปงต่อสินค้าประมงไทย

นางสาว พรพิมล ชินพัฒนาวณิช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-642-7

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

20 ก.ค. 2544

11,356,796

THE 1994 AGREEMENT ON THE APPLICATION OF SANITARY AND
PHYTOSANITARY MEASURES AND HAZARD ANALYSIS AND CRITICAL CONTROL POINTS
(HACCP) SYSTEM : DISGUISED RESTRICTION ON THAI FISH AND FISHERY PRODUCTS

Miss Pornpimon Chinpattanawanich

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Faculty of Law

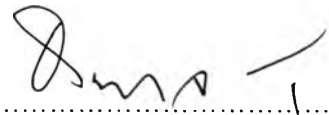
Chulalongkorn University

Academic Year 1999

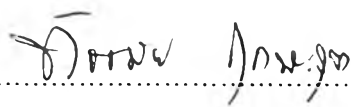
ISBN 974-333-642-7

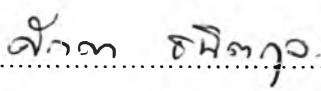
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช 1994 กับ
ระบบวิเคราะห์อันตรายและควบคุมจุดวิกฤต : การกีดกันการค้า
ในรูปแบบแปงต่อสินค้าประมงไทย
โดย นางสาว พรพิมล ชินพัฒนวานิช
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล

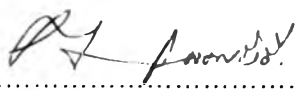
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ธงทอง จันทรางศุ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทัชชมัย ฤกษ์ะสุด)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ศิริลักษณ์ สุวรรณรังษี)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. พูลทรัพย์ วิรุฬห์กุล)

พรพิมล ชินพัฒน์วานิช : ข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช 1994 กับระบบวิเคราะห์อันตรายและควบคุมจุดวิกฤต : การกีดกันการค้าในรูปแบบแอบแฝงต่อสินค้าประมงไทย (The 1994 Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures and Hazard Analysis and Critical Control Points (HACCP) System : Disguised Restriction on Thai Fish and Fishery Products) อ. ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล, 244 หน้า. ISBN 974-333-642-7.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปที่บังคับให้สินค้าประมงและสินค้าประมงแปรรูปที่ผลิตภายในประเทศและที่นำเข้าไปจำหน่ายยังประเทศของตนนั้นจะต้องทำการผลิตภายใต้ระบบวิเคราะห์อันตรายและควบคุมจุดวิกฤต (Hazard Analysis and Critical Control Points (HACCP) System) หรือ ระบบ HACCP เพื่อป้องกันและควบคุมคุณภาพความปลอดภัยของสินค้าประมงและสินค้าประมงแปรรูปจากอันตรายต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้ในกระบวนการผลิตและอาจมีผลกระทบต่อชีวิตและสุขภาพของประชากรภายในประเทศได้นั้น กฎหมายดังกล่าวสอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช 1994 (The 1994 Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures) หรือ ข้อตกลง SPS หรือไม่

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายควบคุมคุณภาพความปลอดภัยของสินค้าประมงด้วยระบบ HACCP ของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปสอดคล้องกับข้อตกลง SPS ดังนั้น ข้อเสนอแนะ คือ ผู้ผลิตสินค้าประมงไทยที่ต้องการส่งออกสินค้าประมงไปยังตลาดสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปควรเร่งดำเนินการจัดทำกระบวนการผลิตสินค้าประมงของตนภายใต้ระบบ HACCP ทั้งนี้เพื่อให้การส่งออกสินค้าของตนดำเนินไปด้วยความราบรื่น

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

PORNPIMON CHINPATTANAWANICH : THE 1994 AGREEMENT ON THE APPLICATION OF SANITARY AND PHYTOSANITARY MEASURES AND HAZARD ANALYSIS AND CRITICAL CONTROL POINTS (HACCP) SYSTEM : DISGUISED RESTRICTION ON THAI FISH AND FISHERY PRODUCTS. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. SAKDA THANITKUL, Ph. D. 244 pp. ISBN 974-333-642-7.

The objective of this thesis is to study and analyse the American and European laws which require the local fishery products and imported fishery products imported into the U.S.A. and European countries to satisfy the Hazard Analysis and Critical Control Points (HACCP) System, in order to protect and control the quality and safety of such products from hazards which may occur in the process of production and affect their people's lives and health. It also investigates whether those laws conform to the provisions of the 1994 Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures (SPS Agreement).

The research finding shows that the said laws conform to the SPS Agreement. Therefore, the researcher suggests that the Thai exporters of fishery products who would like to export their products to the American and European markets, should implement the HACCP system to their production process immediately to ensure that their exporting shall not encounter obstacles.

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้แก่ผู้เขียนในช่วงเวลาอันวิฤกต พร้อมทั้งที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ ตลอดจนให้การสนับสนุนและความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่ผู้เขียนตลอดมา ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ศิริลักษณ์ สุวรรณรังษี ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา ให้คำสัมภาษณ์ รวมทั้งให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณในความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทัชชมัย ฤกษ์ะสูต และอาจารย์ ดร. พูลทรัพย์ วิรุฬห์กุล ที่มีให้กับผู้เขียนตลอดมา

ขอขอบพระคุณ Mrs. Adelia Bernard ที่กรุณาให้ความกระจ่างเกี่ยวกับถ้อยคำภาษาที่ใช้ในข้อตกลง SPS

ขอขอบพระคุณ คุณกฤษณ์ ตั้งพลพันธ์ ผู้จัดการโรงงาน บริษัท เศรษฐ殊ล จำกัด คุณพรณวดี วิถีสำราญธรรม ผู้จัดการฝ่ายควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้า บริษัท โรงงานน้ำปลาไทย (ตราปลาหมึก) จำกัด คุณนรุช พณิชย์อำนวยการ ผู้จัดการแผนกธุรกิจ บริษัท เอส จี เอส (ประเทศไทย) จำกัด คุณศรัญญา บันลือภพ เจ้าหน้าที่สถาบันอาหาร อาจารย์ สุวิมล กীরติพิบูลย์ ภาควิชาเทคโนโลยีการอาหาร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้สละเวลาให้ผู้เขียนได้สัมภาษณ์พูดคุยเกี่ยวกับการจัดทำระบบ HACCP

ขอขอบคุณ คุณนัฐพร ชัยศักดิ์ชาติรี และ คุณปริยาพร ชุนดี ที่ช่วยประสานการติดต่อและมีมิตรที่มีให้แก่ผู้เขียน

ขอขอบคุณ คุณประภากร รัตนมาลา คุณสุคนธา อึ้งสมรรถโกษา ครอบครัวอึ้งสมรรถโกษา ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจและความช่วยเหลือผู้เขียนตลอดมา และขอขอบคุณ คุณวรรณณาและคุณศุภวัฒน์ แสงทรัพย์ สำหรับกราฟสวย เครื่องคอมพิวเตอร์สทบ และกำลังใจที่มีให้

ท้ายที่สุด ขอขอบคุณพี่สาวอันเป็นที่รักยิ่งของผู้เขียน ศรีสุภา ชินพัฒนวานิช ผู้คอยเป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุนการศึกษาของผู้เขียนเสมอมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่บ้าง ผู้เขียนขออุทิศความดีนี้ให้แก่บิดามารดาและคณาจารย์ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เขียน และหากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับและขออภัยมา ณ ที่นี้

พรพิมล ชินพัฒนวานิช

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
3. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	4
4. วิธีการศึกษาวิจัย.....	4
5. สมมติฐานของการวิจัย.....	4
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2. ความสัมพันธ์ระหว่างข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช กับ ระบบวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (ระบบ HACCP).....	6
<u>ตอนที่ 1</u> : ข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช.....	6
1. ความเป็นมาของข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช	6
2. วัตถุประสงค์ของข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช	9
3. หลักการที่สำคัญของข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช	9
3.1 มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชต้องเป็นมาตรการที่จำเป็นเพื่อคุ้มครอง ชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช.....	10
3.2 มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชวางอยู่บนพื้นฐานของหลักการและ หลักฐานทางวิทยาศาสตร์.....	12
3.3 มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชวางอยู่บนพื้นฐานของการประเมิน ความเสี่ยง.....	12

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

2. ความสัมพันธ์ระหว่างข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช กับระบบวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (HACCP) (ต่อ)	
3.4 มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชต้องมีระดับที่เหมาะสมแก่การคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช.....	13
3.5 มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชวางอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานระหว่างประเทศ.....	15
3.6 ห้ามนำมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชมาใช้ในลักษณะที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยอำเภอใจหรือไม่สามารถอธิบายได้อย่างมีเหตุผลหรือในลักษณะที่เป็นการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศโดยแอบแฝง.....	18
4. ความโปร่งใสตามข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช.....	18
5. องค์การของข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช	20
6. การระงับข้อพิพาทตามข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช	21
7. ความแตกต่างระหว่างข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช กับข้อตกลงแกตต์ 1994 และข้อตกลงว่าด้วยมาตรฐานที่เป็นอุปสรรคต่อการค้า	21
8. ความผูกพันของรัฐสมาชิก WTO ต่อข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช	23
ตอนที่ 2 : ระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (ระบบ HACCP) ในการผลิตอาหาร กฎหมายควบคุมคุณภาพสินค้าประมงด้วยระบบ HACCP ของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป และการควบคุมคุณภาพสินค้าประมงไทยด้วยระบบ HACCP.....	23
1. ระบบ HACCP กับการควบคุมคุณภาพอาหาร.....	23
2. มาตรฐานระหว่างประเทศของระบบ HACCP.....	26
3. กฎหมายของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมคุณภาพสินค้าประมงตามระบบ HACCP.....	38
3.1 กฎหมายของสหรัฐอเมริกา : 21 CFR Parts 123 และ 1240.....	38
21 CFR Part 123 : สินค้าประมงและสินค้าประมงแปรรูป.....	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

2. ความสัมพันธ์ระหว่างข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช กับระบบวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (HACCP) (ต่อ)	
Subpart A : บทบัญญัติทั่วไป.....	40
1) คำจำกัดความ.....	40
2) การปฏิบัติที่ดีในการผลิต.....	42
3) การวิเคราะห์อันตรายและแผนงานการควบคุมคุณภาพตามระบบ HACCP.....	43
4) การกำหนดวิธีการแก้ไข.....	45
5) การตรวจทวนสอบ.....	46
6) การบันทึกข้อมูล.....	46
7) การอบรม.....	47
8) วิธีการควบคุมสุขอนามัย.....	47
9) กฎเกณฑ์พิเศษสำหรับสินค้านำเข้า.....	48
Subpart B : สินค้าประมงควินและสินค้าประมงควินและปรุงรส...	51
Subpart C : สัตว์น้ำจำพวกมีเปลือกสด.....	51
21 CFR Part 1240 : การควบคุมโรคติดต่อ.....	52
3.2 กฎหมายของสหภาพยุโรป : Council Directive 91/493 และ 94/356.....	52
Council Directive 91/493.....	52
Chapter I : บทบัญญัติทั่วไป.....	52
Chapter II : การนำเข้าจากประเทศที่สาม.....	53
Chapter III : บทบัญญัติสุดท้าย.....	54
Council Directive 94/356.....	54
4. การควบคุมคุณภาพสินค้าประมงไทยตามระบบ HACCP.....	64
3. ข้อพิพาทคดีต่าง ๆ และ การตีความตามข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช	83

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

3. ข้อพิพาทคดีต่าง ๆ และ การตีความตามข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและ สุขอนามัยพืช (ต่อ)	
1. คดี EC Measures Concerning Meat and Meat Products (Hormones).....	83
1.1 ข้อเท็จจริงในคดี.....	83
1.2 ข้อเรียกร้องของคู่กรณี.....	86
1.3 การตัดสินของ Panel และ Appellate Body.....	87
1.3.1 การตัดสินของ Panel.....	87
1.3.2 การตัดสินของ Appellate Body.....	104
2. คดี Australia - Measures Affecting Importation of Salmon.....	114
2.1 ข้อเท็จจริงในคดี.....	114
2.2 ข้อเรียกร้องของคู่กรณี.....	117
2.3 การตัดสินของ Panel และ Appellate Body.....	118
2.3.1 การตัดสินของ Panel.....	118
2.3.2 การตัดสินของ Appellate Body.....	140
3. คดี Japan – Measures Affecting Agricultural Products.....	148
3.1 ข้อเท็จจริงในคดี.....	148
3.2 ข้อเรียกร้องของคู่กรณี.....	150
3.3 การตัดสินของ Panel และ Appellate Body.....	150
3.3.1 การตัดสินของ Panel.....	150
3.3.2 การตัดสินของ Appellate Body.....	157
4. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคดีและข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช.....	161
4. บทวิเคราะห์กฎหมายควบคุมคุณภาพสินค้าประมงด้วยระบบ HACCP ของ สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและ สุขอนามัยพืช.....	173

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

4. บทวิเคราะห์กฎหมายควบคุมคุณภาพสินค้าประมงด้วยระบบ HACCP ของสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรปภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (ต่อ)	
1. มาตรการสุขอนามัยของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปเป็นมาตรการที่จำเป็น เพื่อคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของประชากรภายในประเทศหรือไม่.....	176
2. มาตรการสุขอนามัยของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปเป็นไปตามมาตรฐาน ระหว่างประเทศหรือไม่.....	177
3. มาตรการสุขอนามัยของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปวางอยู่บนพื้นฐานของ การประเมินความเสี่ยงและมีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนเพียงพอหรือไม่.....	193
4. มาตรการสุขอนามัยของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปมีระดับความคุ้มครองที่ เหมาะสมแก่การคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของประชากรภายในประเทศ และ เป็นการเลือกปฏิบัติโดยอำเภอใจหรือไม่สมเหตุผลหรือก่อให้เกิดการกีดกัน ทางการค้าระหว่างประเทศโดยแอบแฝงหรือไม่.....	197
5. มาตรการสุขอนามัยของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปเป็นมาตรการที่กีดกันทาง การค้ามากเกินไปกว่าที่จำเป็นเพื่อบรรลุระดับที่เหมาะสมของการคุ้มครองสุขอนามัย หรือไม่.....	203
6. มาตรการสุขอนามัยของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปมีความโปร่งใสหรือไม่.....	212
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ – นัยต่อธุรกิจส่งออกสินค้าประมงไทย.....	214
รายการอ้างอิง.....	218
ภาคผนวก.....	223
ประวัติผู้เขียน.....	244